

ILMATILANKÄYTÖN ETUOIKEUSJÄRJESTYS

Etuoikeusjärjestys perustuu FUA-konseptin mukaan esitaktisella tasolla suoritettuihin ennakkoilmoitusmenettelytoimenpiteisiin. Ennakkoilmoituksia voivat jättää AMC:lle hyväksytyt toimijat (AA). Ilmatilaa voidaan varata myös taktisella tasolla ilman ennakkoilmoituksia, mutta tällöin varausalueella ei ole etuoikeutta muuhun ilmatilarakenteeseen tai ilmaliikenteeseen nähden. Tässä asiakirjassa määritetään pysyvät ilmatilankäytön etuoikeusjärjestykset. Traficom voi päätöksellään antaa tilapäisiä etuoikeusjärjestelyitä strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta.

Seuraavilla lennoilla on aina etuoikeus muuhun ilmaliikenteeseen ja ilmatilarakenteeseen nähden.

- Hätätilanteessa oleva ilma-alus
- Lennoille vaarallista sääilmiötä väistävä ilma-alus
- Operatiiviset hälytyslennot (QRA-lennot)
- Open Skies -sopimuksen mukaisesti suoritettavat lennot
- STS-indikaattoreilla MEDEVAC/SAR/HEAD-merkityt lennot

Seuraavaa etuoikeusjärjestystä noudatetaan eri ilmatilarakenteiden ja ilmaliikenteen välillä:

1 TSA - TMA

Esitaktisella tasolla TMA:lla on etuoikeus tilapäisiin erillisvarausalueisiin nähden. Tilapäiselle erillisvarausalueelle voidaan myöntää etuoikeus TMA:han nähden strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta. Taktisella tasolla TMA:n haltija voi luovuttaa ilmatilaa tilapäiseksi erillisvarausalueeksi, jolloin voidaan myös luopua transponderivyöhykkeen (TMZ) vaatimuksista sekä ilmatilaluokan mukaisesta palvelusta.

2 TSA - FIZ

Esitaktisella tasolla lentotiedotusvyöhykkeellä on etuoikeus tilapäisiin erillisvarausalueisiin nähden.

Tilapäiselle erillisvarausalueelle voidaan myöntää myös etuoikeus strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta. Radiovyöhykkeen (RMZ) vaatimuksesta voidaan luopua tilapäisen erillisvarausalueen osalta, mikäli alue on varattu strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta sen varausmenettelyn mukaisesti.

3 TSA - P-alue

Kieltoalueella on etuoikeus tilapäiseen erillisvarausalueeseen nähden.

4 TSA - yleis- ja harrasteilmailun vaara-alue (D)

Tilapäisen erillisvarausalueen ja vaara-alueen etuoikeus määräytyy ennakoilmoitusmenettelyn mukaisesti. Mikäli sekä tilapäisen erillisvarausalueen, että vaara-alueen ennakoilmoitukset ovat laadittu hyväksytyyn AA:n toimesta ja ennakoilmoitusmenettelyn mukaisesti, AMC koordinoi ilmatilan käyttötarpeet varaajaosapuolten kesken ja sotilastoimielin päättää, mikäli liitteen 1 mukaisesta ilmatilankäytön etuoikeudesta voidaan luopua. Ennakoilmoitusmenettely ei kumoa liitteen 1 Puolustusvoimien prioriteettialueiden asemaa.

Mikäli tilapäiselle erillisvarausalueelle ei ole hyväksytty ennakoilmoitusmenettelyn mukaista varausta, on vaara-alueella ilmatilankäytön etuoikeus tilapäiseen erillisvarausalueeseen nähden.

TSA-alueeseen liitetyistä rajoituksista luovutaan asianmukaisesti aktivoitun vaara-alueen osalta.

5 Luokan 1 -mukainen TSA - Muu ilmaliikenne

Muun ilmaliikenteen ja tilapäisen erillisvarausalueen etuoikeusjärjestys on kuvattu puolustusvoimien päivittäisen ilmatilankäytön periaatteissa (Liite 1).

Lennonjohtaja voi selvittää valvotussa ilmatilassa ilma-aluksen luokan 1 -mukaisen tilapäisen erillisvarausalueen läpi, mikäli alueen tosiasiallinen aktiivisuus on keskeytynyt tai loppunut.

Tilapäiselle erillisvarausalueelle voidaan myöntää etuoikeus muuhun ilmaliikenteeseen nähden strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta.

6 Luokan 2 -mukainen TSA - Muu ilmaliikenne

Muulla ilmaliikenteellä on etuoikeus luokan 2 -mukaiseen tilapäiseen erillisvarausalueeseen nähden.

Luokan 2 -mukaiselle tilapäiselle erillisvarausalueelle voidaan myöntää etuoikeus muuhun ilmaliikenteeseen nähden strategisen tason suunnittelu- ja neuvotteluprosessin kautta.

7 Valtion rajat ylittävä toiminta-Muu ilmaliikenne

Muun ilmaliikenteen ja valtion rajat ylittävän toiminnan etuoikeusjärjestys on kuvattu puolustusvoimien päivittäisen ilmatilankäytön periaatteissa (Liite 1).

Taktisella tasolla lennonjohtaja voi valvotussa ilmatilassa reitittää uudelleen ilma-aluksen CBA:n / D-alueen läpi, mikäli alueen aktiivisuus on keskeytynyt tai loppunut.

8 Lennonjohdon valvoma TRA - Muu ilmaliikenne

Hyväksytyyn lentosuunnitelman mukaisesti reittivaiheessa lentävä ilma-alus saa lentää TRA:lle. TRA-varausta valvova lennonjohto porrastaa ilma-alukset asettamalla tarvittaessa rajoituksia

TRA-varauksen ilmaliikenteelle. Sotilasilmailun osalta edellä mainitusta voidaan poiketa ja rajoittamisen osalta sovelletaan pienimmän haitan periaatetta.

TRA:han vaikuttavat lentosuunnitelmasta poikkeavat taktiset oikaisut koordinoidaan vastaanottavan lennonjohtoilimen ehdoin.

9 R-alue - yleis- ja harrasteilmailun vaara-alue (D)

Rajoitusalueella on etuoikeus yleis- ja harrasteilmailun vaara-alueeseen nähden.

10 R-alue - muu ilmaliikenne

AMC voi rajoittaa tai keskeyttää rajoitusalueella tapahtuvan ilmailulle vaarallisen toiminnan, mikäli se on välttämätöntä muun ilmaliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi. Erityistapauksissa AMC voi harkintansa mukaan myös keskeyttää rajoitusalueen ilmailulle vaarallisen toiminnan myös ilmaliikenteellisistä syistä.

11 TSA / R-alue - viranomaislennot

Valtioneuvoston asetus ilmailulta rajoitetuista alueista 1 § mukaiset viranomaislennot voivat lentää ilmailulta rajoitetuille alueille.

Kun kyseessä on ilmailulle vaarallista toimintaa varten perustettu rajoitusalue tai tilapäinen erillisvarausalue, noudatetaan turvallisuuden varmistamiseksi seuraavia menettelyjä:

Esitaktisella tasolla ilma-aluksen päällikön ja aluetta hallinnoivan elimen on sovittava menettelyistä, joilla lento voidaan suorittaa turvallisesti. Lentosuunnitelman kohtaan 18 tulee kirjata merkintä RMK/EFRXXX OK tai RMK/EFTSAXXX OK.

Taktisella tasolla ilma-aluksen päällikkö pyytää tarvittaessa ATS-elimeltä ilmailulle vaarallisen toiminnan rajoittamista tai keskeyttämistä. ATS-elin välittää pyynnön AMC:lle, joka ryhtyy vaadittaviin toimenpiteisiin lentoturvallisuuden varmistamiseksi.

12 D-alueet kansainvälisillä merialueilla - muu ilmaliikenne

AMC voi rajoittaa tai keskeyttää vaara-alueella tapahtuvan ilmailulle vaarallisen toiminnan, mikäli se on välttämätöntä muun ilmaliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi. Erityistapauksissa AMC voi harkintansa mukaan myös keskeyttää vaara-alueen toiminnan myös liikenteellisistä syistä.

13 Yleis- ja harrasteilmailun vaara-alue (D) - TMA-, CTR-, CTA-, FIZ-alueet

Harrasteilmailun toimintaedellytysten mahdollistamiseksi vaara-alueita voidaan aktivoida ATS-ilmatilassa ATS-elimien sallimin ehdoin. Aktivoidun D-alueen osalta luovutaan ilmatilaluokan sekä ilmatilan osan mukaisesta palvelusta ja vaatimuksista. Seuraavilla D-alueilla on etuoikeus ATS-ilmatilaan.

EFD127A – Hyvinkää	SFC – 4000 FT MSL VFR/IMC
EFD127B – Hyvinkää	SFC – FL60 VFR/IMC
EFD127C – Hyvinkää	SFC – FL60 VFR/IMC
EFD129A – Piikajärvi	SFC – FL65 VFR
EFD133A – Nummela	SFC – 4000 FT MSL VFR/IMC
EFD133B – Nummela	SFC – 4000 FT MSL VFR/IMC
EFD133C – Nummela	SFC – FL60 VFR/IMC
EFD133D – Nummela	SFC – 4000 FT MSL VFR/IMC
EFD133F – Nummela	SFC – 4000 FT MSL VFR/IMC
EFD136 – Raahe-Pattijoki	SFC – FL65 VFR, SFC - FL60 IMC

14 Tilapäinen R/P-alue - muu ilmaliikenne

Tilapäinen rajoitus- ja kieltoalue rajoittaa muuta ilmaliikennettä strategisen tason suunnittelun mukaisesti. Rajoitukset annetaan Liikenteen turvallisuusviraston päätöksellä ja julkaistaan pääsääntöisesti AIP Supplement-julkaisulla.

15 Helsinki-Vantaan lentoaseman ilmaliikenne - R- ja D-alueet

Helsinki-Vantaan lentoaseman ruuhkaisimmat ilmaliikenteen ajankohdat ovat kello 06:00 - 09:30 ja kello 14:30 - 17:30. Puolustusvoimien ammuntojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että edellä mainittuina ruuhka-aikoina ammuntojen kovapanosvaiheet minimoidaan alla luetelluilla ilmailun pysyvillä rajoitusalueilla ja kansainvälisillä merialueilla olevilla vaara-alueilla.

Ilmaliikenteen priorisoimiseksi edellä mainituille ruuhka-ajoille määritetään maksimilakikorkeudet ammunnoille rajoitusalueilla ja kansainvälisen merialueen vaara-alueilla seuraavasti:

kello 06:00 - 09:30 ja kello 14:30 - 17:30 (LMT):

EF R64 A/B - SANTAHAMINA maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

EF R65 - R67, EF R101 ja EF D101 - ISOSAARI maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

EF R75 - 76 - MÄKILUOTO maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

EF R102 ja EF D102 - KUIVASAARI maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT

EF R103 - R104 ja EF D103 - D104 - KATAJALUOTO maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

EF R105 - R107 ja EF D105 - D107 - KATAJALUOTO maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

EF R77 - UPINNIEMI maksimilakikorkeus 600 m / 2000 FT MSL

kello 14:00 - 17:30 (LMT):

EF R78 A/B - R79 - HÄSTÖ - BUSÖ maksimilakikorkeus 4300 m / FL160

EF R80 - R81 - RUSSARÖ maksimilakikorkeus 4300 m / FL160

EF R108 ja EF D108 - RUSSARÖ maksimilakikorkeus 4300 m / FL160

EF R83 - SYNDALEN maksimilakikorkeus 4300 m / FL160

EF R84 - 85, EF R109 ja EF D109 - ÖRÖ maksimilakikorkeus 7300 m / FL260

Ilmaliikennetilanteen salliessa AMC voi myöntää edellä mainittuja maksimilakikorkeuksia korkeampia aluevarauksia, kuitenkin korkeintaan ampumailmoituksessa ilmoitettuun korkeuteen saakka.

Edellä mainittujen ruuhka-aikojen ulkopuolella Puolustusvoimien toimintaan perustetuilla ilmailun pysyvillä rajoitusalueilla ja kansainvälisillä merialueilla olevilla vaara-alueilla on prioriteettioikeus Helsinki-Vantaan ilmaliikenteeseen nähden.

AMC voi säädellä Helsinki-Vantaan TMA:lla sijaitsevien siviili-ilmailun rajoitus- ja vaara-alueiden maksimikorkeuksia myös liikennetilanteen ja sään aiheuttamien muutosten takia.

16 Rajoitus- ja vaara-alue EFR111A/B/C/D/E ja EFD111A/B/C/D LOHTAJA – muu ilmaliikenne

Alueilla on ilmailulle vaarallista Puolustusvoimien toimintaa ja ne voidaan varata ja aktivoida GND - UNL. Kyseisten alueiden käyttö vaikuttaa FRA-reitityksiin joiden käytettävyyttä voidaan rajoittaa riittävät suojavyöhykkeet huomioiden. Alueiden aktiivisuus ilmoitetaan AUP:lla / UUP:lla.

17 TRA - yleis- ja harrasteilmailun vaara-alueet (EF D123A, D147B, D147C, D142, D145A/B)

Lennonjohdon valvoman tilapäisen ilmatilavarausalueen ja vaara-alueen etuoikeus määräytyy ennakkovarausmenettelyn mukaisesti. Mikäli vaara-alueen varaus laaditaan ennakkovarausmenettelyn mukaisesti, AMC koordinoi ilmatilan käyttötarpeet varaajaosapuolten kesken ja päättää ilmatilan käytöstä siten, että varaajaosapuolien haitat pyritään minimoimaan.

18 Aluevalvonta

Aluevalvontalaki velvoittaa ilmaliikennepalvelujen tarjoajaa ja ilmatilan hallintayksikköä järjestämään ilmatilan esteettömän käytön aluevalvontaviranomaisen sitä pyytäessä.

Käytännössä aluevalvontatehtävää suorittavan ilma-aluksen ilmatilankäyttötarpeet sovitetaan muuhun ilmaliikenteen kohdistuvilla reitti- ja lentokorkeusmuutoksilla käyttäen normaaleja

lennonjohtoselvityksiä. Mikäli nämä toimet eivät ole riittäviä, määrätään myös ilmatilankäyttöön kohdistuvia rajoituksia, joilla turvataan aluevalvontatehtävän esteetön suorittaminen.